

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce **M. K.**, zast. JUDr. Janem Konečným, advokátem se sídlem Oldřichova 273/13, 128 00 Praha 2, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5 – Smíchov, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 19. 2. 2003, č. j. 42 Ca 293/2001 - 55,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II. Žádnému z účastníků **se n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Zástupci stěžovatele, JUDr. Janu Konečnému, **se p ř i z n á v á** odměna za zastupování ve výši 650 Kč, která mu bude vyplacena Nejvyšším správním soudem do 30-ti dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 8. 6. 2000 č. x žalovaný správní orgán zamítl žádost žalobce o přiznání plného invalidního důchodu, neboť žalobce nesplnil podmínky § 40 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), když se stal plně invalidním od 5. 2. 2001, přičemž z potřebné doby 5 roků pojištění získal v rozhodném období od 5. 2. 1991 do 4. 2. 2001 pouze 146 dní pojištění.

Proti tomuto rozhodnutí správního orgánu podal žalobce opravný prostředek podle tehdy platné hlavy třetí části páté zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, v tehdy platném znění. Měl za to, že se invalidním stal dříve, než kdy k tomu došlo podle žalovaného, a poukázal na to, že podle zprávy z jeho hospitalizace v nemocnici v B. ze dne 30. 3. 2000 stav jeho páteře již odpovídal podle rentgenového snímku plné invaliditě. Dále poukázal ohledně doby pojištění na to, že po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v roce 1990 jej Úřad práce odmítl zaevidovat jako uchazeče o zaměstnání s tím, že nemá odpracován 1 rok

zaměstnání. Dále uvedl, že poté, co bude opětovně propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody, zůstane v bludném kruhu nemožnosti opatřit si potřebné prostředky na živobytí z důvodu zdravotního stavu neumožňujícího mu pracovat, takže by bez invalidního důchodu zůstal zcela bez prostředků.

Krajský soud v důsledku nové úpravy správního soudnictví zavedené zákonem č. 150/2002 Sb., soudním řádem správním (dále jen „s. ř. s.“), opravný prostředek projednal jako žalobu podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního s. ř. s., neboť do účinnosti s. ř. s. o něm nebylo rozhodnuto (§ 129 odst. 2 s. ř. s.).

Krajský soud žalobu zamítl s odůvodněním, že žalovaný správní orgán ve věci rozhodl správně. U žalobce bylo na základě posudku Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, který krajský soud nechal pořídit, zjištěno, že v době rozhodování žalovaného o zamítnutí žádosti žalobce o invalidní důchod byl žalobce plně invalidní podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění, přičemž šlo pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu o nejméně 66%. Plná invalidita vznikla nejdříve dnem 6. 12. 2000. V desetileté rozhodné době (6. 12. 1990 až 5. 12. 2000) získal žalobce podle krajského soudu pouze 146 dní pojištění, přičemž klíčovou okolností zde bylo, že žalobce v průběhu výkonu trestu odnětí svobody, který vykonával v různých věznicích, nepracoval. Z důvodu nezískání potřebné doby pojištění, tj. nesplnění jedné z nutných podmínek nároku na plný invalidní důchod, proto podle krajského soudu žalovaný správně rozhodl o zamítnutí žádosti o tento důchod.

Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) včasnou kasační stížnost.

Uvedl v ní, že nebyla správně zjištěna potřebná doba pojištění, neboť nebylo vinou žalobce, že ve výkonu trestu odnětí svobody nepracoval. Uvedl, že po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v roce 1990 byl léčen MUDr. K., která mu ordinovala mezokain a rohypnol k potlačení bolesti a k jejímu zaspání, a že mu tato lékařka místo neschopenky vystavovala potvrzení pro sociální péči. Po dobu výkonu trestu byl podle svého tvrzení v letech 1996 - 1999 a 1999 - 2001 evidován na úřadu práce.

Uvedl rovněž, že je podivné, že zatímco delší dobu před zimou roků 2000/2001 mu podle posudku posudkové komise prakticky nic nebylo, při hospitalizaci 11. 1. 2001 mu znenadání byl zjištěn těžký kořenový syndrom C 6/7 s motorickým a senzitivním postižením a doporučeno urychlené operační řešení, které bylo realizováno 5. 2. 2001. Stěžovatel vyjádřil přesvědčení, že k negativní změně jeho zdravotního stavu muselo dojít již delší dobu před zimou 2000/2001; podle svého přesvědčení je plně invalidní je již od roku 1994, neboť podle posudku primáře MUDr. P. z vazební věznice Brno bylo jeho onemocnění krční páteře nemocí, kterou žalobce trpí již mnoho let.

Poukázal též na to, že jednání Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky mu nebylo umožněno se zúčastnit.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud napadené soudní rozhodnutí přezkoumal v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti,

a neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti. Důvody kasační stížnosti je podle jejího obsahu nutno podřadit pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Stěžovatel má za to, že skutková podstata, z níž vyšel správní orgán v napadeném rozhodnutí, nemá oporu ve spisech, jelikož správní orgán nesprávně posoudil zdravotní stav stěžovatele, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit, což však neučinil [uplatněný důvod podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Rovněž má za to, že neumožnění účasti na jednání Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky je vadou řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [uplatněný důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Dále má za to, že soud nesprávně posoudil právní otázku, jestliže dospěl k závěru, že stěžovatel nezískal potřebnou dobu pojištění [uplatněný důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

Po přezkoumání napadeného soudního rozhodnutí Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Z posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky ze dne 27. 3. 2002 vyplývá, že stěžovatel byl v letech 1993 až 2001, nejvíce pak v letech 1998 až 2001, opakovaně vyšetřován kvůli bolestem páteře a s tím souvisejícím komplikacím. V listopadu a prosinci 2000 byl stěžovatel vyšetřován s doporučením, aby podstoupil operační řešení, ovšem s tím, že toto není akutní. V lednu a únoru 2001 byl hospitalizován a operován, neboť začátkem ledna 2001 došlo náhle ke vzniku spatické paraparézy, následně při hospitalizaci (kterou stěžovatel nejdříve odmítl) byl zjištěn těžký kořenový syndrom C 6/7 s motorickým a senzitivním postižením a doporučeno urychlené operační řešení. V posudku je velmi podrobně vyloženo, proč podle posudkové komise nutno za datum vzniku plné invalidity stěžovatele považovat nejdříve 6. 12. 2000 – je tomu proto, že právě v průběhu přelomu roku 2000 a 2001 postupně stále se zhoršující degenerativní změny obratlových těl (osteofyty – kostěné nárůstky) dosáhly takové míry a intenzity, že nárůst těchto degenerativních změn v dolním úseku krční páteře způsobil útlak nervových struktur a funkční nález byl trvale nepříznivý; procentní pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti byl od této doby hodnocen podle kapitoly XV., oddílu F, položky 2., písm. e) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. v tehdy platném znění, kde je rozpětí stanoveno od 60 – 80 %. Naopak za období před 6. 12. 2000 (tedy v roce 2000) bylo podle posudkové komise možno procentní pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti sice hodnotit podle kapitoly XV., oddílu F, položky 2., ale písm. b) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., a to pouze ve výši 25%, resp. ještě předtím pak podle kapitoly XV., oddílu F, položky 3., písm. b) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. ve výši 15%. Jinak řečeno – není pochyb, že zdravotní stav stěžovatele se v průběhu 90. let 20. století postupně zhoršoval a jeho onemocnění páteře se stávalo stále závažnějším; není ani pochyb, že stěžovatel subjektivně pociťoval svůj zdravotní stav jako špatný a že pociťoval bolesti. Ovšem takové intenzity, aby bylo možno hovořit o stavu plné invalidity, tedy o poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti o nejméně 66% [§ 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb.], dosáhl zdravotní stav stěžovatele teprve nejdříve dne 6. 12. 2000. Samotná skutečnost, že se stěžovatel dlouhodobě léčil, ještě neznamená, že v této době byl plně invalidní. Pokud tedy posudková komise stanovila toto datum jako datum vzniku plné invalidity, postupovala správně a v podstatě se ve svých zjištěních neodchýlila od zjištění žalovaného správního orgánu, který datum vzniku plné invalidity určil dnem 5. 2. 2001. K první námitce stěžovatele, a sice že správní orgán nesprávně zjistil stěžovatelův zdravotní stav, nutno tedy uzavřít, že není důvodná.

Ani námitka stěžovatele, že mu nebylo umožněno účastnit se jednání Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, a tato skutečnost je vadou řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, není důvodná. Posudková komise totiž hodnotila na základě řady lékařských nálezů vývoj zdravotního stavu stěžovatele za dobu minulou, zejména průběh toho, jak se zdravotní stav zhoršoval. Postup Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky při zjišťování zdravotního stavu občana je upraven v § 3 a § 1 ve spojení s § 3 odst. 8 vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení; subsidiárně platí správní řád (§ 108 zákona č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení). Ustanovení § 1 odst. 2 věta druhá cit. vyhlášky ve spojení s ustanovením § 3 odst. 8 téže vyhlášky ukládá posudkové komisi při posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti občanů přihlídnout k výsledkům vlastního vyšetření a vycházet z lékařských zpráv a posudků vypracovaných odbornými lékaři o zdravotním stavu občanů. Je logické, že pokud komise (u jinak nepochybně plně invalidního stěžovatele) zjišťovala datum vzniku stěžovatelovy plné invalidity, tj. pokud zkoumala vývoj jeho zdravotního stavu v minulosti, musela tak činit výlučně na základě odborných nálezů (zpráv a posudků), která o zdravotním stavu stěžovatele v minulosti učinili odborní lékaři. Přítomnost stěžovatele na jednání komise tedy nebyla k tomuto zjištění nutná. Není obecně vyloučeno, že nepřítomnost občana, jehož zdravotní stav Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky zkoumá, na jednání této komise by mohla být vadou řízení před soudem, jenž důkaz o zdravotním stavu tohoto občana v podobě posudku komise opatřil, a že tato vada by za určitých okolností mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.). V případě stěžovatele však tomu tak není právě proto, že jeho přítomnost na jednání komise by nemohla ovlivnit úvahy posudkové komise, týkající se data vzniku stěžovatelovy plné invalidity, neboť pro toto posouzení byly významné především odborné lékařské nálezy, které měla komise k dispozici a nikoliv vlastní přešetření navrhovatelova zdravotního stavu v současnosti.

Nedůvodná je rovněž výtká stěžovatele stran zhodnocení doby pojištění. Podle § 40 odst. 1 písm. f) a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění činí potřebná doba pojištění pro nárok na plný invalidní důchod činí u pojištěnce, který byl v době vzniku plné invalidity osobou starší 28 let (což je případ stěžovatele), pět roků, přičemž tato doba se zjišťuje z posledních deseti roků před vznikem plné invalidity; podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod se považuje za splněnou též, byla-li tato doba získána v kterémkoliv období deseti roků dokončeném po vzniku plné invalidity. Je-li – jak výše podrobně vyloženo – správně určeno datum vzniku plné invalidity (u stěžovatele dnem 6. 12. 2000), posledních deset let před vznikem invalidity je ohraničeno daty 6. 12. 1990 - 5. 12. 2000. V této době stěžovatel získal celkem 146 dnů pojištění, a to 23 dnů a 49 dnů v roce 1992 (nezaměstnaný), 72 dnů v letech 1994-1995 (zaměstnaný) a 2 dny v roce 1997 (veden jako uchazeč o zaměstnání). Jiné doby pojištění v rozhodném období nezískal, přičemž podstatnou část tohoto období strávil ve výkonu trestu odnětí svobody. Pokud stěžovatel tvrdil, že ve výkonu trestu odnětí svobody pracovat chtěl, avšak nebyla pro něho práce, přičemž to není jeho vina, a žádal takto strávenou dobu zhodnotit jako dobu pojištění, není možno se s jeho názorem ztotožnit. Okruh důchodově pojištěných osob je taxativně definován v § 5 a § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, přičemž osoby nacházející se ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě jsou účastny pojištění tehdy, jsou-li ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě zařazené k pravidelnému výkonu prací. Účastny pojištění jsou tedy jen ty z uvedených osob, které jsou zařazené k pravidelnému výkonu prací. Osoby, které zařazené k pravidelnému výkonu prací nejsou, zejména proto, že se pro ně ve výkonu trestu nebo ve vazbě nepodařilo práci zajistit, třebaže mají o ni zájem, zákonodárce mezi osoby účastné na

pojištění nezahrnul, a to ani tehdy, pokud byly vedeny jako uchazeči o zaměstnání, což se s pobytem ve vazbě či ve výkonu trestu podle dřívější právní úpravy nevylučovalo (viz § 7 odst. 1 a § 16 odst. 5 dřívějšího zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti). Nyní naopak podle § 29 písm. c) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, znamená nástup výkonu trestu – nikoli však vzetí do vazby – ukončení vedení uchazeče o zaměstnání v seznamu uchazečů o zaměstnání. Uvedené rozhodnutí zákonodárce nelze ve vztahu k osobám vykonávajícím trest odnětí svobody považovat za neodůvodněnou diskriminaci – ve věznici mohou být takto umístěny pouze osoby, které spácháním trestného činu zaviněně (tedy svým vlastním volným jednáním, ať již úmyslně či z nedbalosti) porušily právo natolik závažným a v zákoně jako trestný čin definovaným způsobem, že soud rozhodl o jejich povinnosti vykonat trest odnětí svobody. Spolu s řadou jiných omezení, která jsou povinny snášet osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, jsou tyto osoby povinny rovněž akceptovat skutečnost, že ve věznici nelze vždy zajistit pro všechny tam umístěné osoby výkon práce a že se často může stát, že i pro ty z odsouzených, kteří mají zájem pracovat, se vhodná práce nenalezne. Pokud tedy stěžovatel ve výkonu trestu odnětí svobody nepracoval, neboť pro něho, ač o práci zájem měl, nebylo možno práci zajistit, nelze to přičítat k tíži státu resp. státnímu systému důchodového pojištění a započítat mu takto strávený čas jako dobu pojištění pro účely přiznání plného invalidního důchodu. Jestliže stěžovatel nezískal potřebnou dobu pojištění, nesplnil jednu z nutných podmínek nároku na plný invalidní důchod, a proto mu tento důchod žalovaný právem nepřiznal. Krajský soud tedy zcela správně posoudil právní otázku, když shledal, že žalovaný důvodně stěžovatelovu žádost o plný invalidní důchod zamítl, jelikož stěžovatel nesplnil potřebnou dobu pojištění pro nárok na něj.

Pro posouzení věci není rozhodné, že bez invalidního důchodu zůstane stěžovatel zcela bez prostředků, neboť při přezkoumání rozhodnutí žalovaného je podstatné jen to, zda stěžovatel splňuje zákonné podmínky nároku na požadovanou dávku důchodového pojištění, či nikoliv.

Ze všech uvedených důvodů tedy Nejvyšší správní soud kasační stížnost neshledal důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti bylo rozhodnuto tak, že žádnému z účastníků se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť stěžovatel nebyl ve věci úspěšný (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a správní orgán právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona nemá, jelikož v daném případě se jedná o věc důchodového zabezpečení (§ 60 odst. 2 s. ř. s.).

Vzhledem k tomu, že zástupce stěžovatele, JUDr. Jan Konečný, byl ustanoven soudem, přiznal Nejvyšší správní soud podle § 35 odst. 7 a § 60 odst. 1 v návaznosti na § 120 s. ř. s. označenému zástupci za zastupování v řízení o kasační stížnosti odměnu, a to v celkové výši 650 Kč, sestávající se z odměny dle vyhlášky č. 177/1996 Sb. za dva úkony právní služby [á 250 Kč - § 11 odst. 1 písm. a) a d) ve spojení s § 7 a 9 odst. 2 cit. vyhlášky] a dvou režijních paušálů (á 75 Kč - § 13 odst. 3 téže vyhlášky).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. března 2005

JUDr. Dagmar Nygrínová

předsedkyně senátu